

Kendelse

afsagt den 12. august 2019

Sag nr. 2019-80-0266

[Klager]

mod

B.T.

[Klager] har klaget til Pressenævnet over artiklen *"Forældre nægter at lade deres børn vaccinere"*, som blev bragt af B.T. den 6. februar 2019 på hjemmesiden bt.dk, idet han mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager] har klaget over, at artiklen indeholder en række fordrejende udsagn, som virker agtelsesforringende og ærekrænkende for hans person. [Klager] har desuden klaget over, at han ikke fik den påklagede artikel til gennemsyn inden offentliggørelsen.

1 Sagsfremstilling

Den påklagede artikel

B.T. bragte den 6. februar 2019 artiklen *"Forældre nægter at lade deres børn vaccinere"* på B.T.s hjemmeside bt.dk. Artiklen har følgende underrubrik:

"Washington er i disse dage ramt af et voldsomt mæslingeudbrud, og det bliver betegnet som en offentlig helbredskatastrofe. Men flere viser stadig modstand mod at få deres børn vaccineret."

Af artiklen fremgår følgende:

"Mæslingeudbrud hører fortiden til, tænker mange måske, og det kan påvirke, hvor seriøst forældrene tager deres ansvar.

»Vi ser ikke længere udbrud herhjemme, og jeg tror, at det har fået folk til at glemme alvoren af virussen,« siger [Afdelingslægen], som overvåger mæslinger hos Statens Serum Institut.

Han påpeger, at man i 1960'erne og 1970'erne så komplikationer med hjernebetændelse og døvhed forårsaget af mæslinger. Vi så endda dødsfald.

Forældre, som fravælger MFR-vaccinen til deres børn, findes også herhjemme.

[Klager] er far til to små drenge på tre og fem år, og han kunne aldrig drømme om at tilvælge vaccinen.

For ham er mæslingerne ikke nær så farlige som de bivirkninger, der kan følge med. Og det er en risiko, som han ikke vil løbe.

»Jeg har talt med flere, som har oplevet bivirkninger. Nogle har endda fået erstatning for det. Og det vil jeg ikke udsætte mine børn for,« siger han.

En lille by nær Portland, Oregon i USA har vakt sundhedsmyndighedernes opmærksomhed.

Det er et såkaldt 'anti-vaccination hotspot', fordi exceptionelt mange forældre i området er imod, at deres børn bliver vaccineret.

Der har tidligere hersket en stor frygt for, at vaccinen kan medføre bivirkninger herunder blandt andet autisme, men flere forskningsprojekter har afvist, at der er en sammenhæng.

Mange forholder sig stadig kritisk over for bivirkningerne af vaccinen, og det har skabt de såkaldte 'anti vax-bevægelser'.

World Health Organization har faktisk placeret modstanden mod vacciner på top-ti over de største trusler mod den globale sundhed i 2019.

Herhjemme anbefaler sundhedsmyndighederne, at alle børn bliver vaccineret, men [Klager] mener, at det svækker deres anbefalinger, at man kan finde faktuelle fejl på deres hjemmeside.

Der står, at MFR-vaccinen bliver anset som en livslang beskyttelse, men han mener, at videnskaben siger det modsatte.

»Man kan smitte med mæslinger, selvom man er vaccineret, så derfor ser jeg ikke mine børn som en tikkende bombe eller en fare for de andre børn i vuggestuen,« siger han.

Han mener, at det er svært, når man kan kritisere sundhedsmyndighedernes fakta, for hvem kan man så stole på?

Statens Serum Institut afviser, at der er faktuelle fejl på deres hjemmeside.

Det har ikke været muligt for B.T at bekræfte [Klager]s påstand om, at givne personer har fået erstatning for bivirkninger forårsaget af vaccinen.

Sidste år blev der registreret otte tilfælde af mæslinger i Danmark.”

Til artiklen var indsat et billede af [Klager], stående i det fri og holdende et barn. Billedet var ledsaget af følgende billedtekst:

”[Klager] med sin yngste søn på armen.”

Til artiklen var endvidere indsat en faktaboks, hvoraf følgende tekst fremgår:

”Fakta om mæslinger

Mæslinger er en luftbåren virus, som kan hænge i luften i op til fire timer.

Smitte sker ved et nys eller hosten.

Symptomerne er hosten, øm hals, røde øjne, feber og et rødt udslæt på huden.

Kilde: Statens Serum Institut.”

Efter offentliggørelsen

B.T. har bragt følgende rettelse i slutningen af den påklagede artikel:

”Rettelse: I en tidligere version af denne artikel var der en sætning, som kunne forstås sådan, at [Klager] var bekymret for bivirkningerne ved mæslinger. Dette er ikke korrekt. Det er bivirkningerne ved vaccinen, han er bekymret for. Fejlen er nu rettet.”

[Klager]s klage er modtaget den 14. februar 2019 i Pressenævnet.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager]s synspunkter

[Klager] har anført, at han i den påklagede artikel er blevet fremstillet på en måde, som virker agtelsesforringende og ærekrænkende for hans person. Det virker som om, at journalistens personlige holdning i sagen har bevirket, at selve artiklen fremstår som et personangreb mod [Klager].

[Klager] har oplyst, at han inden offentliggørelsen af artiklen alene har haft direkte citater til gennemsyn. [Klager] er således ikke blevet informeret om, hvilken sammenhæng eller hvilket perspektiv, citaterne ville blive bragt i, ligesom han ikke fik artiklen til gennemsyn inden offentliggørelsen.

Vaccinationsdebatten i Danmark er et område, som er yderst følsomt, og det ses gentagne gange i debatten, at der sker grove mundtlige overgreb mod personer, som har fravalgt at vaccinere deres børn. Det er almen viden, at vaccinationsdebatten er et ømfindigt emne, der potentielt kan virke skadende for personer, som optræder i debatten, hvorfor der bør være skærmet opmærksomhed på, at interviewede personer oplyses om sammenhæng og perspektiv for citater og artikler, som de indgår i.

[Klager] har herefter nærmere anført følgende om fire udsagn, som fremgår af den påklagede artikel:

- *Udsagn 1)* ”Mæslingeudbrud hører fortiden til, tænker mange måske, og det kan påvirke, hvor seriøst forældrene tager deres ansvar.”

Udsagnet henfalder på [Klager] som forælder, idet han er den eneste forælder, som er interviewet i artiklen. Det fremstår som om, at [Klager] ikke tager sit forældreansvar seriøst, hvilket journalisten intet belæg har for at påstå.

Vaccination i Danmark er valgfrit, og om man til- eller fravælger vaccination har ikke nødvendigvis en sammenhæng med forældreansvaret. [Klager] lever på alle måder op til sit forældreansvar, hvorfor der i dette tilfælde ikke er en sammenhæng.

I udsagnet insinueres endvidere, at forældre, herunder [Klager], ikke tager sit forældreansvar seriøst, fordi de tror, at ”mæslinger hører fortiden til”. Dette er ikke tilfældet for [Klager], idet han har sat sig grundigt ind i viden om alle relevante børnesygdomme, relevant medicin og vaccination, da han er sit ansvar meget bevidst. [Klager] har foretaget et oplyst valg om vaccination blandt mange andre ting, netop fordi han tager sit forældreansvar meget seriøst. Dette er journalisten fuldt ud vidende om i kraft af det lange mundtlige interview forud for artiklens offentliggørelse, hvor [Klager] foretog en grundig gennemgang af baggrunden for sit fravalg af vaccinationen, hvilket journalisten på misvisende vis har fravalgt at udtrykke i artiklen.

– *Udsagn 2)* ”[Klager] er far til to små drenge på tre og fem år, og han kunne aldrig drømme om at tilvælge vaccinen”

Udsagnet er en kommentar, som [Klager] ikke er blevet orienteret om eller har haft til gennemsyn forud for offentliggørelse af artiklen. Udsagnet er faktisk forkert, idet [Klager] aldrig har udtalt, at han ”aldrig kunne drømme om at tilvælge vaccinen”.

– *Udsagn 3)* ”For ham er mæslingerne ikke nær så farlige som de bivirkninger, der kan følge med. Og det er en risiko, som han ikke vil løbe.”

Udsagnet er faktisk forkert, idet [Klager] ikke er bekymret for bivirkninger ved mæslinger, da han ved, hvordan mæslinger skal behandles.

– *Udsagn 4)* ”Det har ikke været muligt for B.T at bekræfte [Klager]s påstand om, at givne personer har fået erstatning for bivirkninger forårsaget af vaccinen.”

Udsagnet er misvisende og udtryk for sjusket og fejlagtigt arbejde, idet man ved et simpelt opslag på Lægemiddelstyrelsens hjemmeside kan se alle anmeldte bivirkninger i bivirkningsoversigten.

På Lægemiddelstyrelsens bivirkningsoversigt fremgår følgende information om mæslingevaccination:

”Antal indberetninger: 1501
 Antal bivirkninger: 3775
 Antal alvorlige indberetninger (ekskl. dødsfald): 481
 Antal indberetninger om dødsfald: 6”

Ifølge Arbejdsskadestyrelsens oplysninger er der 15 anerkendte vaccineskader på grund af MFR-vaccination, herunder hjerneskade med lammelse, hjernebetændelse, epilepsi, høretab, infektion, lammelse med flere. Patienterstatningen startede registrering i 2004, og ifølge Patienterstatningen har der været yderligere tre anerkendte skader på grund af bivirkninger siden da, og der er således 18 registrerede tilfælde af erstatning efter MFR-vaccinen i Danmark.

Udsagnet har således udelukkende til hensigt at fremstille det som om, at der ikke findes de ovennævnte erstatningstilfælde. Det er tydeligt, at journalisten ikke har forsøgt at fremskaffe de ovennævnte tal, der er offentligt tilgængelige. Det ville have været korrekt enten at undlade kommentaren eller at skrive, at B.T. ikke har forsøgt at bekræfte påstanden.

Sammenfattende fremstår journalistens negative fremstilling af [Klager] som om, at journalisten har haft en skadevoldende hensigt grundet holdningsforskelle i forhold til vaccination. B.T. har således overtrådt punkt A.2 og A.3 i de presseetiske regler om kildekritik.

2.2 B.T.s synspunkter

B.T. har afvist, at artiklen er i strid med god presseskik, herunder at artiklens vinkling og formuleringer skyldes journalistens personlige holdning til emnet. Journalisten har gjort sit arbejde og været kritisk over for udsagn, som strider imod myndighedernes officielle anbefalinger.

B.T. har til [Klager]s fire påklagede udsagn anført følgende:

– Udsagn 1)

Udsagnet fremgår af artiklens indledning og knytter sig til et efterfølgende citat af [Afdelingslægen] fra Statens Serum Institut, der udtaler:

”Vi ser ikke længere udbrud herhjemme, og jeg tror, at det har fået folk til at glemme alvoren af virussen.”

Udsagnet er således en helt naturlig indledning til et citat fra en ekspert, som skærper forståelsen. B.T. har bemærket, at der henvises til forældre som et bredere begreb og ikke til [Klager]. Det forhold, at [Klager] opfatter udsagnet anderledes, kan ikke være B.T.s ansvar.

B.T. har intet sted i artiklen skrevet, at [Klager] ikke tager sit forældreansvar seriøst, og det står B.T. frit for – med afsæt i en ekspert – at konkludere, at manglen på mæslingeudbrud kan have betydning for, hvordan forældre agerer i forhold til en vaccination.

B.T. har bemærket, at [Afdelingslægen] repræsenterer Statens Serum Institut og dermed udtaler sig på baggrund af faglig og videnskabelig tyngde. Der er derfor intet opsigtsvækkende i, at B.T. konstaterer, at det kan have konsekvenser ikke at tage mæslinger alvorligt, hvorfor udsagnet ikke på nogen måde kan være ærekrænkende.

– Udsagn 2)

B.T. har afvist, at udsagnet er ærekrænkende eller misvisende. Det er et helt almindelig journalistisk greb at understrege en pointe ved at benytte et ordsprog eller en fast vending, som ”aldrig at drømme om”. Udsagnet er efterfulgt af følgende direkte citat fra [Klager], som han har godkendt:

”»Jeg har talt med flere, som har oplevet bivirkninger. Nogle har endda fået erstatning for det. Og det vil jeg ikke udsætte mine børn for,« siger han.

Formuleringen ”det vil jeg ikke udsætte mine børn for” er i familie med formuleringen ”aldrig kunne drømme om at tilvælge vaccinen.”

B.T. har oplyst, at [Klager] efter artiklens offentliggørelse har været i telefonisk kontakt med journalist [Journalist A], da artiklens forfatter, [Journalist B], var syg. [Klager] understreger her, at han aldrig kunne finde på at vaccinere sine børn. [Klager]s kritik er rettet imod, at han aldrig ville have formuleret det på den måde. B.T. har hertil bemærket, at [Klager]s klage til Pressenævnet bygger på den misforståelse, at han har indflydelse på andet end de direkte citater, hvilket [Klager] ikke har. [Klager] kan alene godkende sine egne citater, når der er indgået en aftale herom. Misforståelsen er bedst illustreret ved, at [Klager] i telefonisk samtale med [Journalist A] har udtalt følgende:

”Hun [journalist [Journalist B], *B.T.s tilføjelse*] kunne have sendt artiklen til mig inden offentliggørelsen. Jeg ville kunne have gjort den meget bedre.”

– *Udsagn 3)*

[Klager] har i sin klage til Pressenævnet anført, at udsagnet er faktisk forkert, eftersom det er bivirkningerne ved vaccinen, der henvises til, og ikke til mæslingerne.

B.T. har medgivet, at der skulle have stået ”... der kan følge med vaccinen”, og at der således mangler et ord i udsagnet. B.T. har oplyst, at B.T. i forlængelse heraf har tilføjet følgende rettelser i artiklen:

”Rettelse: I en tidligere version af denne artikel var der en sætning, som kunne forstås sådan, at [Klager] var bekymret for bivirkningerne ved mæslinger. Dette er ikke korrekt. Det er bivirkningerne ved vaccinen, han er bekymret for. Fejlen er nu rettet.”

– *Udsagn 4)*

[Klager] har i klagen til Pressenævnet hævdet, at der er 18 anerkendte vaccineskader med efterfølgende erstatninger på grund af MFR-vaccinen, ligesom han har anført, at der er mere end 2000 indberetninger om bivirkninger og seks indberetninger om dødsfald. B.T. har hertil bemærket, at B.T. ikke i artiklen omtaler indberetninger, men udelukkende erstatninger. [Klager]s kritik er således uberettiget, idet udtalelsen i artiklen omhandler erstatninger.

B.T. har oplyst, at årsagen til B.T.s formulering var, at B.T. efterfølgende forsøgte at faktatjekke [Klager]s påstand i artiklen om, at han har talt med nogle, der har haft bivirkninger og fået erstatning. Dette har B.T. gjort ved blandt andet at søge på alle afgørelser i Patienterstatningens og Styrelsen for Patientsikkerheds databaser. Ved opslag i begge databaser fremkom alene en afgørelse fra 2009, hvor en dreng blev tilkendt erstatning for nedsat hørelse efter en MFR-vaccine. Det er på den baggrund, at B.T. har skrevet i artiklen, at det ikke har været muligt at bekræfte [Klager]s påstand.

B.T. har endvidere oplyst, at [Klager] i en efterfølgende telefonisk samtale med [Journalist A] har oplyst, at erstatningssagerne ligger under Arbejdsskadestyrelsen, og at det kun er [Klager], der har antallet af sagerne. [Klager] forklarede følgende, som B.T. har en båndudskrift af:

”Tallene er ikke offentligt tilgængelige, og det er kun fordi, jeg kender en, der privat har ydet en kraftig indsats for at få fat i dem, at jeg har dem.”

Det er B.T.s opgave at forsøge at faktatjekke kilders påstande, hvilket i denne situation er blevet gjort ved en fritekstsøgning i Patienterstatningens og Styrelsen for Patientsikkerheds databaser.

B.T. er ved erfaring bekendt med, at der kan være et usikkerhedsmoment forbundet med at søge i myndighedernes databaser. Der kan være sager, som ikke er lagt ind, eller andre årsager til, at de relevante sager ikke fremkommer ved en søgning. Derfor ville det være for vidt at slutte, at [Klager]s påstand er forkert. Derfor formulerede B.T. det bevidst forsigtigt ved at skrive, at det ikke har været muligt for B.T. at få bekræftet [Klager]s påstand. Dermed udelukker B.T. ikke, at [Klager] kan have ret, selvom hans påstande ikke umiddelbart bakkes på af de tilgængelige data.

[Klager] kan ikke forvente, at B.T. har adgang til informationer, som [Klager] personligt har fremskaffet ved hjælp af ”en god privat ven, som har ydet en kraftig indsats”, som han har oplyst.

Sammenfattende er artiklen dækkende for [Klager]s holdning til MFR-vaccinen.

B.T. har afslutningsvis påpeget, at [Klager]s henvisninger til punkt A.2 og A.3 i de presseetiske regler er ukorrekte, idet punkterne henholdsvis omhandler, at mediet skal udvise kritik over for nyhedskilder, hvis de kan være farvet af personlig interesse eller skadevoldende hensigter, og at skadelige og krænkende oplysninger i særlig grad skal efterprøves, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende.

B.T. har hertil bemærket, at det ud over [Klager] alene er en ekspert fra Statens Serum Institut, som optræder i artiklen, og som repræsenterer de for emnet relevante myndigheder. Ekspertens citat er som tidligere anført af mere generel karakter og uden direkte adresse til [Klager]. [Klager] er endvidere blevet forelagt myndighedernes skepsis i forhold til at undlade at vaccinere børn, hvilket er hele artiklens grundpræmis, og at [Klager] kommer rigeligt til orde i artiklen.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Martin Lavesen, Hans Peter Blicher, Ulrik Holmstrup og Marlene Borst Hansen.

Pressenævnet bemærker indledningsvist, at det følger af medieansvarslovens § 34, at ”massemediernes indhold og handlemåde” skal være i overensstemmelse med god presseskik. Det er således mediet og ikke den enkelte journalist, som er part i Pressenævnets sag, ligesom det er redaktøren, der eventuelt pålægges at offentliggøre en kendelse fra Pressenævnet efter medieansvarslovens § 49.

God presseskik

[Klager] har klaget over, at artiklen indeholder en række fordrejende udsagn, som virker agtelsesforringende og ærekrænkende for hans person, og at han ikke fik artiklen til gennemsyn inden offentliggørelsen.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Det skal gøres klart, hvad der er faktiske oplysninger, og hvad der er kommentarer, jf. punkt A.1, A.3 og A.5.

Redaktøren er i overensstemmelse med det almindelige princip om redaktørens ret til at redigere mediet som udgangspunkt berettiget til at beslutte, hvad man vil bringe i mediet. Det vil sige, at det ligger inden for grænserne af redaktørens redigeringsret at afvise at omtale forhold, der for en af parterne forekommer centrale, ligesom det er op til redaktøren at vælge og fravælge materiale og kilder, så længe de indholdsmæssige krav til den bragte information iagttages. Citater og meningstilkendegivelser må imidlertid ikke bringes i en form, så de forvansker det fremførte synspunkt.

[Klager] har navnlig klaget over følgende fire udsagn i artiklen, som efter klagers opfattelse er fordrejende og virker agtelsesforringende og ærekrænkende:

”Mæslingeudbrud hører fortiden til, tænker mange måske, og det kan påvirke, hvor seriøst forældrene tager deres ansvar.

[...]

[Klager] er far til to små drenge på tre og fem år, og han kunne aldrig drømme om at tilvælge vaccinen.

[...]

For ham er mæslingerne ikke nær så farlige som de bivirkninger, der kan følge med. Og det er en risiko, som han ikke vil løbe.

[...]

Det har ikke været muligt for B.T at bekræfte [Klager]s påstand om, at givne personer har fået erstatning for bivirkninger forårsaget af vaccinen.”

B.T. har bragt følgende rettelse i slutningen af den påklagede artikel:

”Rettelse: I en tidligere version af denne artikel var der en sætning, som kunne forstås sådan, at [Klager] var bekymret for bivirkningerne ved mæslinger. Dette er ikke korrekt. Det er bivirkningerne ved vaccinen, han er bekymret for. Fejlen er nu rettet.”

Pressenævnet lægger på baggrund af sagens oplysninger til grund, at der ikke forelå en forudgående aftale mellem [Klager] og B.T. om, at [Klager] skulle have artiklen i sin helhed til godkendelse inden offentliggørelsen. Et sådant krav kan heller ikke indfortolkes i forelæggelsespligten, så længe klager er loyalt oplyst om indholdet.

Pressenævnet finder, at de påklagede udsagn ikke indeholder ukorrekte faktuelle oplysninger eller er misvisende. Nævnet finder endvidere, at [Klager]s holdning til MFR-vaccinen ikke fremstår forvansket i artiklen. Nævnet bemærker, at B.T. efterfølgende har bragt en rettelse af artiklen. Nævnet finder ikke grundlag for at udtale kritik af B.T.